

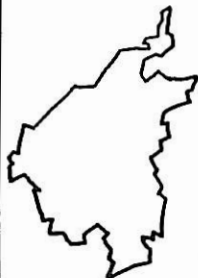
BYGGNADSNÄMNDENS
 BESLUT OM SAMRÅD
 § 9, 1994-02-03

SAMRÅD
 1994-02-18--03-18

ANTAGET AV BYGG-
 NADSNÄMNDEN
 § 51, 1994-05-05

FALKÖPINGS
 KOMMUN

OMRÅDES- BESTÄMMELSER

Högstena

94

6

STADSARKITEKTKONTORET 1994

BAKGRUND

Den kunskap som går att utläsa ur kulturlandskapet och bebyggelsemiljön är värdefull för förståelsen av gångna tiders livsvillkor, seder, skick och bruk.

I den kulturhistoriska inventeringen "Hus och miljöer på Falbygden" beskrivs kommunens kulturhistoriskt värdefulla områden och byggnader på landsbygden. Dessa objekt ligger ofta inom sådana områden som dessutom är av stort värde ur landskapsbildssynpunkt.

Enligt kommunens översiktsplan (ÖP 90) är de värdefulla kulturmiljöerna en resurs som så långt möjligt skall bibehållas för kommande generationer. Förändringar i markanvändning och bebyggelse bör därför ske varsamt och med

stor hänsyn till de kulturhistoriska värdena.

SYFTE

All bebyggelse, oavsett ändamål, samverkar i upplevelsen av kulturmiljön och landskapet. Det är därför viktigt att även icke bygglovpliktiga åtgärder uppfyller de allmänna aktsamhetsreglerna såsom de föreskrivs i plan- och bygglagen (PBL 3:1, 3:10 och 3:12) angående t.ex. byggnaders placering, utformning, färgsättning och materialval.

OMRÅDESBESKRIVNING

Högstena by ligger på Östfalans smalaste del mellan Plantaberget och Åslesänkan. Norr om byn vidtar efterhand en glesbevuxen kalkhed, Högstena alvar, som i nordväst övergår i Södra Kyrketorps alvar. Byn omges av åker- och enbevuxna betesmarker samt på sluttningarna lövskogsdungar.

Söder om byn ligger en av Falbygdens viktigaste koncentrationer av stenåldersgravar, framför allt gånggrifter, samt även järnåldersgravar. Fornlämningarna antyder en mycket lång kontinuitet för områdets bosättning och jordbruk.

På 1600-talet var Högstena en av Östfalbygdens stora tresädesbyar med 14 tätt samlade gårdar kring kyrkan vid bäcken och ett komplicerat tegsystem i åkern på kalkstensplatån kring byn. På 1850-talet genomfördes laga skifte och flertalet gårdar flyttades ut. Söder om byn ligger gårdar längs vägen samt i glesa grupper i odlingslandskapet väster respektive öster om vägen.

Trots skiftena ligger samlad bebyggelse kring medeltidskyrkan i sluttningen av platån. Bebyggelsen, främst bondgårdar ligger längs vägen Tiarp - Dala (länsväg 864) och en angränsande bygdeväg. Boningshusen är överlag från ca 1850-1920, även om flera har blivit ombyggda under de senaste årtiondena. Vid kyrkan ligger f d skolhus och lärarbostad som tillsammans med kyrkplatsen och den ålderdomliga manbyggnaden på Högstena 4:3 utgör en värdefull miljö inom det större området. Bäcken vid kyrkan är delvis stensködd. Stora lövträd ramar in denna del av byn. Kalksten har använts i murar och husgrunder. Lämningar finns av äldre vägsträckning med låg stenbro över bäcken. Ett boningshus som inrymt lanthandel (söder om byn) och ett missionshus dock delvis förändrat.

Kyrkplatsen vid bäcken med den lilla vitputsade stenkyrkan, klockstapel och

sockenmagasin omges av stenvägar med stigluckor. Den tornlösa kyrkan är till största delen från tidig medeltid. Kyrkmagasinet är byggt med putsad underdel av sten och faluröd panelad överbyggnad av trä. Högstena är en enhetlig gammal kyrkmiljö.

Förhållandet till 1600-talets bystruktur är ännu iakttagbart på flera punkter; det typiska läget för Falbygdens byn i sluttningen till en vattenförande sänka, tåplatsen vid bäcken med medeltidskyrka samt mot utmarken på berget en färdrev, åkermarkens lokalisering i platåsluttningen kring byn och alvaret som en hårdbetad utmark. Vid dreven kvarligger en stuga som en rest av 1800-talets tåbebyggelse, dock i ombyggt skick. Stengårdsgårdar indelar de öppna betes- och odlingsmarkerna norr och söder om byn, på alvaret låga kalkstensmurar.

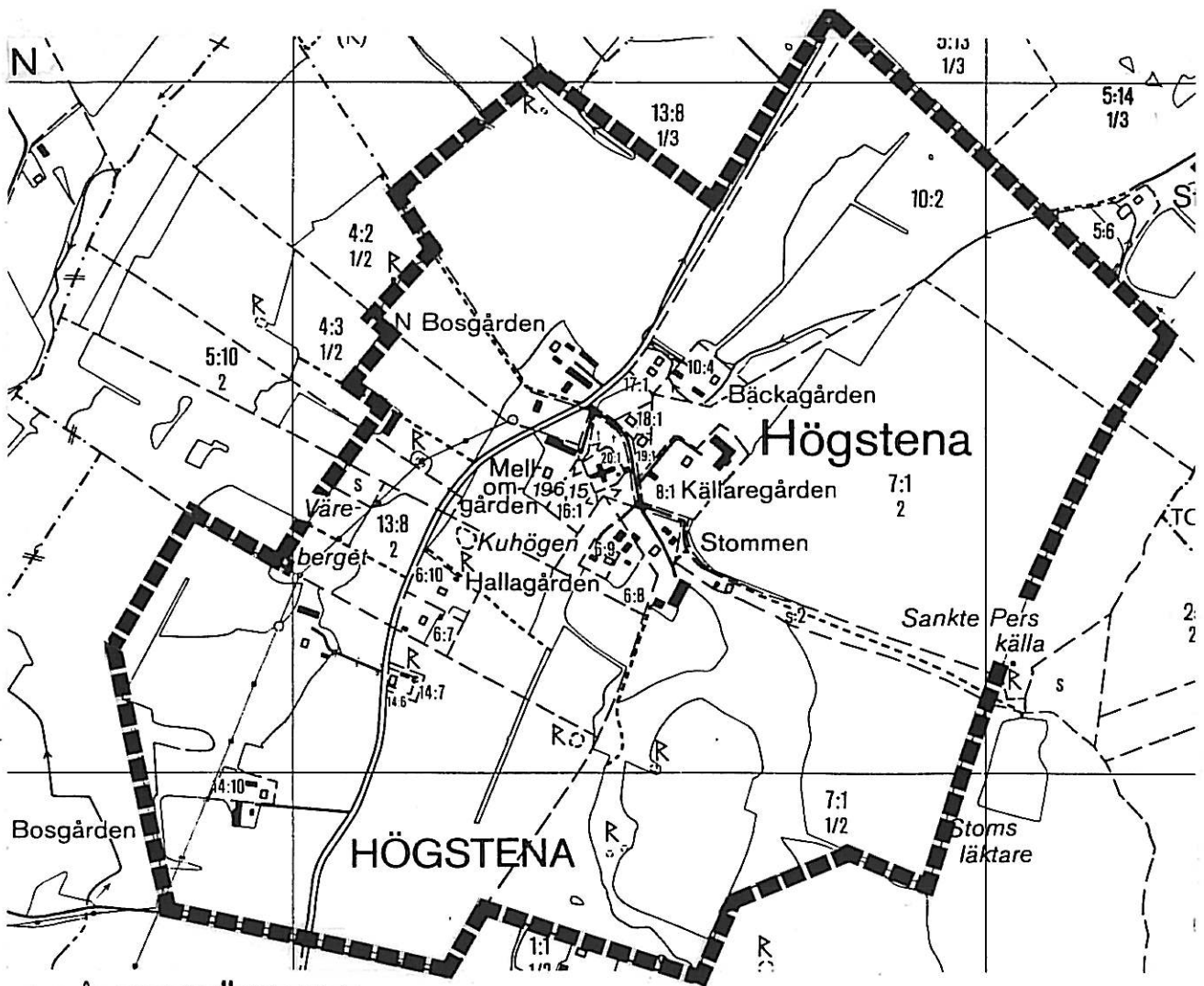
Högstena by med omland inklusive fornlämningarna är av riksintresse för kulturminnesvården. Alvaret är naturreservat. Påpekas bör att kyrkmiljön är mycket känslig för förändringar som skulle kunna rubba helhetsintrycket med kyrkplats, omgivande växtlighet och rödfärgade skol- och gårdsbyggnader.

SAMMANFATTNING

Kulturlandskapet präglas av 1600-talets bystruktur.

Välbevarad bebyggelsemiljö i anslutning till kyrkan.

Fornlämningar.

OMRÅDESBESTÄMMLER

Utöver den generella bygglovplikten som gäller enligt plan- och bygglagen skall nedanstående åtgärder omfattas av lovplikt.

■■■■■ Gräns för områdesbestämmelser

1 § Utökad lovplikt

1 mom

Inom på kartan markerat område utvidgas bygglovplikten till att gälla:

- mindre tillbyggnader
- omfärgning av byggnad
- utbyte av fasadmateriel
- utbyte av takmateriel
- andra ändringar som avsevärt påverkar byggnadens yttre utseende (t.ex. byte av fönster: typ, storlek, spröjsning)

2 mom

Inom på kartan markerat område krävs även bygglov för att uppföra, bygga till eller på annat sätt utvändigt ändra ekonomibyggnader för jord- och skogsbruk.

3 mom

Inom på kartan markerat område krävs rivningslov för rivning av byggnader och andra anläggningar.

2 § Avgifter

För ansökan om bygglov som erfordras p.g.a. den utökade lovplikten skall regeln om reduktion av avgift enligt 3 § i bygglovtaxan tillämpas så att ingen avgift skall utgå.